

המטחים הראשונים

ערן ערדי וס' ל. מרחב

את הסוד הממלכתי החשוב ביותר! אסור שידיעה כלשהי — ולו גם רמוז, בדבר הנשק החדש — תגיע אל האויב. באין ברירה — במצב קריטי ללא מוצא — חייב כל הנשק להישמד”.

מבילת האש הראשונה

ימים רבים שהתה סוללת הקפיטן פלורוב בשדה הקרב, כשהיא נטולת-מעש וממתנינה למשימה בה תוכל להוכיח לכל את חשיבותה.

היה זה בשעות המוקדמות של בוקר ה-14 ביולי כשקריבושפוב ופלורוב יצאו אל מפקדת חזית-המערב והתייצבו לפני גנרל קריופילי.

”בתחנת הרכבת באורשה ריכזו הנאצים עשרות רכבות עמר סות גייסות וכלי-נשק”, מסר הגנרל. ”יש להשמיד מטרה זו. כמו-כן אנו מתכוונים להנחית מכה על מעברות הנאצים שעל הנהרות דניפר ואורשיצה”.

”כן, המפקד. זה זמן רב שאנו מצפים למשימה קרבית”. שניהם שבו אל הסוללה ופנו מיד אל מוצב התצפית. ה”קטיושות” נעו אל קצה היער והתפרסו בעמדות-אש.

”מתרגש, קפיטן פלורוב?” שאל קריבושפוב.

”מעט”, השיב הלה בגילוי לב. ”זמן רב חיכינו לרגע זה”. רגעים ספורים בלבד נותרו עד לירית המטח הראשון. שניהם הביטו בעצבנות בשעוניהם. סוף-סוף הגיע הרגע המיוחל. השעה היתה 1515 בדיוק. ”אש!” פקד הקפיטן.

סופה השתוללה לפתע ביער, בהקימה שאון מחריש-אוזניים. נשמעו קולות-הטרטור האופייניים ל”קטיושות”.

בחלל האויר התעופפו למעלה מ-100 רקטות, כשהן מותירות אחריהן פסים דמויי סילוני-גז שנמוגו עד מהרה.

לאחר שניות מספר החלו הרקטות מתפוצצות בתחנת הרכבת של אורשה. נדמה היה כי רעידת אדמה החלה, והרגעש התפרץ בכוח-איתנים. הרקטות התפוצצו בין מאות קרונות העמוסים אנשים, טנקים, תותחים ותחמושת. כהרף-עין החלו

היה זה ב-3 ליולי 1941 כששדרה צבאית מוזרה נראתה יוצאת את מוסקבה, בירת ברית-המועצות. בראשה נעו במהירות שבע מכוניות, שהיו מכוסות בקפדנות רבה בסוככי-ברונט מצבע אפור-ירוק. מאחוריהן התקדמו למעלה מ-50 משאיות עמוסות בארגזים ארוכים, חיילים ומטבחי-שדה.

”איזו יחידה היא זו?” שאלו חיילים שפסעו לאורך כביש ”מוזאיסקנה שוסא”. ”לאן מועדות פניכם?”

”פלסים אנו!” השיבו החיילים במהירות, ”מגמת פנינו — החזית. אנו עומדים לבנות גשרים שיובילו את הנאצים לגיהנום”.

הסוללה הראשונה של ארטילריה-רקטית נעה ב”עילום-שם” אל החזית: היתה זו הסוללה הראשונה מסוג זה ב”צבא האדום”, שכליה כונו לאחר-מכן ה”קטיושה”.

נשק חדש זה מילא אחד התפקידים המכריעים בהבסת גייסות הגרמנים.

ב-82 ביוני 1941 הוזמן למטה פיקוד-הארטילריה הראשי קפיטן י. א. פלורוב, חניך האקדמיה לארטילריה על-שם פ. דורז'נסקי. מיד עם בואו ביקשוהו להיכנס למשרדו של גנרל אבונקוב.

”זה עתה נחתמה פקודה אותה אראה לך מיד”, אמר הגנרל. ”נתמנית למפקד הסוללה הראשונה של הארטילריה הרקטית.

האם יודע אתה ארטילריה זו מהי?”

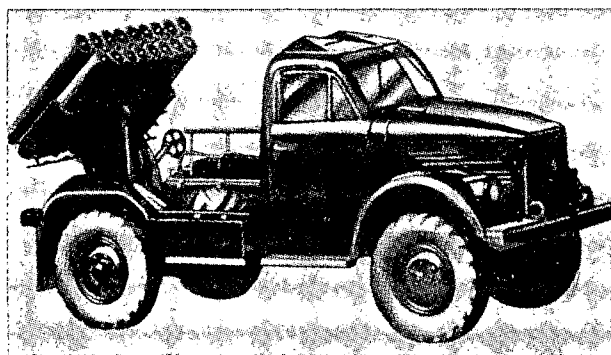
”לא, המפקד, מעולם לא שמעתי על סוג נשק מעין זה”.

”אין דבר, עוד תשמע עליו. עליך לדעת כי ככל המצאה חדשה, גם אמצעי-לחימה זה אינו קל לטיפול ולהפעלה. נשק זה לא הופקד עדיין בידי איש. אתה הנך הקצין הראשון שלידי יימסר נשק זה — בעל עצמת-אש כה כבירה. את הסוללה תתחיל לארגן כאן, במוסקבה. יעזרו לך הנציג שלנו, לויטננט-קולונל קריבושפוב, ונציגי התעשייה, אשר ינחו וידריכו אותך גם במסעך לחזית”.

הגנרל קם ממקומו, ניגש לקפיטן, הישיר מבטו אליו ובהדגישו כל מילה ומילה אמר: ”אנחנו בוטחים בך ומפקידים בידך

הנהר. מאות חיילים וקצינים גרמניים נפלו בשבי. "זה היה יום נורא", הודו השבויים, "היתה לנו ההרגשה שאלפי פגזים נופלים על ראשנו..."

ב־2 באוגוסט 1941 דיוח מפקד הארטילריה של חזית המערב למוסקבה: "האש של הסוללה M-13 (הדגם של הארטילריה הרקטית שהיה נהוג אז) נפתחת בפתאומיות ובאופן מפתיע על האויב וגורמת לו אבידות כבדות. גייסותינו המסתערים לאחר הכנה ארטילרית כזו אינם נתקלים, בדרך כלל, בהתנגר

משגר־רקטות 140 מ"מ. משגר עד 17 רקטות במטח אחד (נע) המשאית קלה, "גאז" 63 — יביל־איר ובשימוש כוחות מוסטים)

דות האויב. השבויים מוסרים שהחיילים בורחים בבהלה לא רק מן האזור הפגיע לאש ה"קטיושות" אל גם מן האזורים הסמוכים לו."

במארב

סוללת הקפיטן פלורוב השתתפה בקרבות רבים בחזית המערבית. שתפה פעולה סוללת הקפיטן פלורוב: בסביבות סמולנסק ואורשה, באיזור סולובייסקנה, על־יד המעברה של הדניפר באזור ילנה, ובאזור רוסלב.

הפיקוד הנאצי, "יצא מכליו" בתשוקתו ללכוד את הסוללה או, לפחות, להשמדה. ברם, מכונות התופת ל"ריסקו־בשר" (היינו, "קטיושות", כפי שכינו אותן הגרמנים) לא ניתנו להיתפס.

המטוסים הגרמניים הפציצו תכופות את עמדות האש של הסוללה. הארטילריה שלהם הפגיזה בעקשנות את המקומות בהם ניצבו ה"קטיושות". ברם, סוללתו של הקפיטן פלורוב הספיקה תמיד להסתתר בעוד מועד במקום מבטחים.

אולם כעבור זמן־מה נעלמו עקבותיה של יחידת הקפיטן פלורוב — לא נודע עוד דבר על אודותיה. איש לא ידע בבירור מה עלה בגורלה של הסוללה. רק בסוף שנת 1962 עלה בידי עתונאי סוביטי לגלות כ־20 חיילים וקצינים מסוללת הקפיטן פלורוב שהיו בין אלה שהצליחו להינצל.

מתרסקים הקרונות מלאי־התחמושת והקרונות מכילי־הדלק, כששבריהם ניתזים באויר. כהלה פרצה בקרב החיילים הנאציים. אלה שנותרו בחיים התרוצצו בפחד בינות ללהבות־האש שעלו מן הקרונות הבורעים, כשהם נחנקים מן העשן ומן האויר רווי־החום.

פלורוב התבונן בענני העשן שהתאככו אל־על ופסק: "עתה יכולים אנו לדון לפיקוד שהמהנדסים והטכנאים שלנו אמנם נתנו בידנו נשק מופלא. יש לי הרגשה כי הד מאורעות־היום באורשה עוד יגיע עד ברלין".

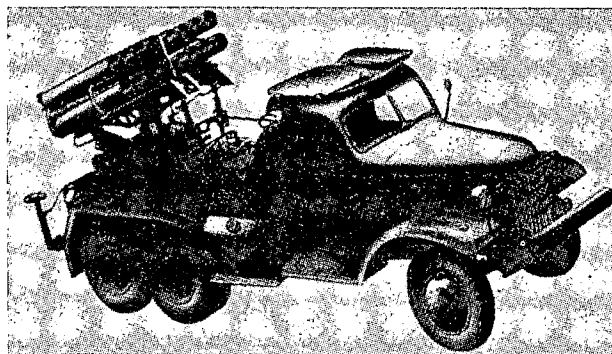
"ללא ספק" אישר קריבושפוב, "אך גם אתם עוד תחושו בהם על בשרכם. היו נכונים שהנאצים יחלו בצייד אחריכם; ובעצם הרי הוא כבר החל".

משהתאוששו התותחנים הגרמנים מההלם הראשון, איכנו כמעט במדויק את המקום ממנו ירתה הסוללה הארטילרית המשונה. באזור בו ניצבו ה"קטיושות" אך לפני זמן־מה התפוצצו עתה מאות פגזים.

מספר רב של מפציצים גרמניים הופיעו מעל לאזור, ברם, הסוללה כבר נטשה את עמדותיה והסתתרה ביער, מיד לאחר שהנחיתה את המטח הקטלני.

במעברות הנהר אורשיצה

הגייסות הגרמניים התרכזו בסביבות הנהר אורשיצה. טנקים, מיכליות ומשאיות נעו בזרם בלתי פוסק לעבר הנהר. חלקם כבר הצליחו לעבור אל הגדה המזרחית של הנהר, לתפוס ראש־גשר ולהתבסס בו, ואילו האחרים עדיין חיכו לתורם. דוקא כאן, בנקודת־המעבר, השיגו ה"קטיושות" את האויב.

משגר־רקטות BM14. משגר עד 16 רקטות, בקוטר 140 מ"מ, במטח אחד (משמש בכל סוגי הגייסות)

עשרות רקטות התפוצצו משני עברי הנהר, בזרען מות ובהטילן תוהו־ובוהו. טנקים, מיכליות־דלק ומשאיות — עלו באש. הנאצים החלו נסים אחוּזי־בהלה.

כעבור זמן לא־רב ניצלו הגייסות הסוביטיים את רגע־הכושר והנחיתו מהלומה רבת־עצמה על האויב בגדה המזרחית של

קטיושות

החלו לנוע. בראש — הסיירים, בעקבותיהם — השדרה. פנסי המכוניות היו כבויים. במכונית הראשונה ישב הקפיטן פלורוב. כאשר קרבה הסוללה אל הכפר בוגטיר, הבחין הקפיטן בצלליות של אנשים ושל תותחים. בטרם היה סיפק בידו להגיב, פתחו הנאצים באש מכל העברים. שדה הקרב הוצף כולו באור זרקורים.

לא היה כל ספק כי הסוללה נתקלה במארב גרמני שתוכנן היטב. הגרמנים אָמנם ראו את הסיירים קודם לכן, אך הניחו להם לעבור בלי שיתגלו.

כוונת הנאצים היתה ברורה: לסגור על הסוללה בתנועת מלקחיים וללכדה במצב תקין.

הקפיטן הבין שממצב כזה אין מוצא, ופתח במרוצה לעבר המכונית השנייה, בה נסע הסמל ניקסטרוב. אותו רגע נפצע בלסתו מרסיס־פצצה, התנוודה, אך לא נפל. דם כיסה את חזהו. הוא שאג:

„ניסטרוב — טוב אחורה ותן מטה! מהר!”

הקפיטן — פצוע קשה — חזר כושל אל מכוניתו ובקושי נכנס לתאו. מפקד המכונית, הסמל אוֹכסוב, שהיה שרוע על הקרקע, התרומם וניסה להושיט עזרה. הוא לא הספיק לפסוע אף חמש פסיעות, משהבחין, לאור הזרקורים, כיצד הקפיטן כורע נטולי כוח מעל להגה, תופס בידיה מנגנון ההפעלה ומסובבה. ההתפוצצות היתה מחרישת־אזניים. המכונית התרסקה לשברי־שברים שניתזו לכל עבר. מכוח ההדף הועף הסמל. הוא איבד את הכרתו.

פיצוץ מכוניתו של הקפיטן פלורוב סימל את רצונו האחרון. מפקדי יתר המכוניות סבו לאחור, הפעילו את הרקטות האחר־רונות שנותרו להם והשמידו את כלי־רכבם. שרידי הלוחמים נסוגו אחד־אחד לעבר היער בחפותם על נסיגתם באש רובים ועליידי השלכת רימונים לעבר הנאצים המסתערים. לאחר זמן מה נשתרר שקט בשדה הקרב. אך הגרמנים השתוללו מועם. למרות הכל לא הצליחו ללכוד את מכונות התופת ל„ריסוק־בשר”, כשהן שלימות. עד לעלות השחר התרוצצו בשטח כשרגש הזעם והנקמה גועש בקרבם והמיתו את הפצור־עים הסובייטיים ללא רחם. הם ניסו להרכיב את כלי הנשק משבריו, שהיו מפוזרים בשטח, אך למרות מאמציהם הנואשים לא עלה הדבר בידם.

הנשק החדש נשאר בבחינת סוד.

מתוך עדויותיהם נצטיירה תמונה ברורה על קורות הסוללה בימיה האחרונים.

בשעת המסע, למעבר מאזור יֶלְנִיה אל אזור רוֹסְלָבְל, בנסיגה הכללית, כותר על־ידי עוצבות הגרמנים איגוד גדול של כוחות סובייטיים ובתוכם הסוללה של פלורוב. הנאצים התכוונו לצליחת הנהר באיזור רוֹסְלָבְל. תוך־כדי־תנועה המטירה הסוללה אש על ריכוז גרמני, ביצעה תפנית לאחור והמשיכה דרכה כיער לעבר ספּאָס־דִיִּמְיָנסק. אותה שעה כבר נעו עוצבות גרמניות בדרך וְרֶשֶׁה—מוסקבה הישנה לעבר ספּאָס־דִיִּמְיָנסק ויוֹכְנוֹב. לאחר שכבשו הגרמנים את יוכנוב התחברו באזור וְיֶאֱזֹמָה עם האיגוד הצפוני של כוחותיהם, וסגרו על האיגוד הסובייטי בטבעת־כיתור הדוקה. כל דרכי הנסיגה מאזורים אלה נותקו.

כדי להקטין את השדרה, ולשחררה מעומס בלתי־חיוני, השמיד הקפיטן ב־6 באוקטובר חלק ממשאיותיו.

לפני צאתו למסע מחדש, פנה אל חייליו ואמר:

„כל מכוניותינו מוכנות לפיצוץ מיד. במקרה והסוללה תהיה מכותרת, ללא אפשרות נסיגה, יש להשמיד הכל; זוהי פקודה. אני אנוע בראש השדרה. נזכור כי נשבענו שהאויב לא ישיג אפילו ידיעה אחת בקשר לנשק הנמצא בידנו, ויהי־מה.”

...לפני רדת החשיכה הגיעה השדרה לקצה היער. פלורוב פקד לעצור. עתה היה עליהם לעבור ששה ק"מ של דרך עפר בשטח פתוח.

חולית־סיוור נשלחה כדי לסייר את קטע־הדרך, וכן כדי להשיג ידיעות על המתרחש בכפר בּוֹגְטִיר, בדרכה חזרה.

הסיירים שבו עם חשיכה. הם דיווחו: „הדרך פנויה. אין גרמנים בכפר וביער.”

